

BYSTRZE (26) *av*

bystrze (14), **bystro** (11), bystrze *a.* bystro (1); bystrze *MurzHist, BielKom, LubPs, Mącz* (4), *OrzQuin, MycPrz, StryjKron, ReszPrz, Calep*; bystro *BartBydg, BielKron, Oczko* (2), *SkarŻyw* (2), *SarnStat, KmitaSpit, PowodPr*, bystrze: bystro *RejWiz* (1 : 1), *RejZwierc* (1 : 1).

e oraz *o jasne*

sup nabystrz(e)j (1).

Sł stp, Cn notuje, Linde XVI w. (jeden z tych samych przykładów) – XVII (z Cn) – XVIII w.

1. *Szybko, prędko, ostro; rapide Mącz Cn; fortiter, vehementer BartBydg; acriter Mącz; affectate Calep; acutum Cn* (17) : *BartBydg* 249b; *Rapide, Prędko/ skoro/ byftrze. Mącz* 346a, 2b; byftrze zápalczywy gniew fwoy [...] [*Aleksander*] vfmierzywŷy/ onę przeciw Moŷkwi wypráwę ná inŷy czas odłóżył. *StryjKron* 697.

a. *O ruchu wody lub innej cieczy: wartko, burzliwie* (10) :

Zwrot: »bystro iŷć, bieżeć, ciec, ciekący, płynący« [szyk zmienny] (2 : 1 : 1 : 3 : 1); *LubPs* cc4v; *BielKron* 331; *Torrentia flumina, Rzeki fzumieyáce wielkim pędem á byftrze ciekáce. Mącz* 459d, 346a; *RejZwierc* 20v; *Oczko* 7, 7v; *gdyż Wiŷlá/ Bug/ Narew/ byftró biežá/ y fzeroko wyléwáią/ rwá y pfuiáć brzégi. SarnStat* 1179.

»bystro wstawać« (1): *iáko woda z deždzu mętna [...] byftró wftáie: ále wnet mijá SkarŻyw* 374.

W przen (1) : *że okrutné morze cięŷzkie^{so} gniewu iego/ wŷyftki fwoie wiry i náwałności na moię głowę byftrze toczy MurzHist Lv.*

b. *O ruchu zwierzt: szybko, prędko, rączo; zwinnie* (3) : *Bo ácz koń cudne źwirzę kiedy byftró kroczy RejWiz* 8; *Rybá w fzyrokim morzu iáko byftrze pływa/ A wždy gdy chce ten człowiek w iego ręku bywa. RejWiz* 50; *KmitaSpit C.*

2. *Inteligentnie, roztropnie, mądrze* (1) : *kiedy fie nachytrzey/ nabyftrzey/ naokazáley/ nadowodniy człowiek nágada GostGospSieb* +3.

3. *Pochopnie, popędliwie; nierozważnie, lekkomyŷlnie; swawolnie; zuchwale; affectate Calep* (8) : *Powiedzcie mu nie piŷz byftrze BielKom* A4; *Ięli fye náŷy byli [...] y Stánkárowéy nowéy Wiáry/ bárzo byftrze OrzQuin* I4; *Ták kácerŷtwo wchodzi frego y byftró SkarŻyw* 374; *Calep* 39b; *PowodPr* 58.

Szeregi: »hardzie, bujno a bystro« (1): *A gdykolwiek hárdzye/ buyno/ á byftró fobie co poczýnáli/ záwždy Pan Bog opuŷzczał ie RejZwierc* 257v.

»bystrze y popędliwie« (1): *Lekkowaŷnie w tym fobie innych pokładáli/ Byftrze á popędliwie ná bráciá fukáli. MycPrz* I B2v.

»bystrze a swowolnie« (1): *Práđziádow fwoich/ktorych baczenie ták byftrze y ták fwowolnie gánią ReszPrz* 96.

Synonimy: 1. barzo, chybko, chyžo, ostro, prędko, rzeźwie, skoro, żartko; a. wartko; 2. chytrze; 3. bujno, hardzie, popędliwie, swowolnie.